Burgemeester en wethouders
Postadres Postbus 16200, 3500 CE Utrecht
Telefoon 14 030
www.utrecht.nl

Gemeente Utrecht

Aan de gemeenteraad

Behandeld door	Marjolein Boer	**Datum**	16 juni 2023
Doorkiesnummer	14030	**Zaaknummer**	11313935
E-mail	marjolein.boer@utrecht.nl	**Onderwerp**	Reactie wensen en bedenkingen wijziging financieringsconstructie ISUtrecht
Bijlage(n)	2 (waarvan 1 geheim)	**Beleidsveld**	Onderwijs

Geachte leden van de raad,

Op 9 mei jl. heeft uw raad de raadsbrief ‘Wijziging financieringsconstructie International School Utrecht en start voorhangprocedure‘ en de geheime bijlage ‘Aanvullende financiële toelichting International School Utrecht’ ontvangen. Met deze brief bent u geïnformeerd over het voornemen tot de wijziging van de financieringsconstructie met Stichting ISU, van een borgstelling naar een voorfinanciering/lening, ten behoeve van de realisatie van de nieuwbouw voor International School Utrecht (ISUtrecht) aan de Cambridgelaan op Utrecht Science Park.

De fracties van D66, GroenLinks, VVD en PvdA hebben gebruik gemaakt van de mogelijkheid om wensen en bedenkingen in te brengen (zie bijlage ‘overzicht ingekomen wensen en bedenkingen’). In deze brief hebben wij in een tabel de betreffende wensen, bedenkingen en algemene vragen weergegeven en voorzien van onze reactie. Een aantal gegevens die niet in openbaarheid gedeeld kunnen worden ontvangt u onder geheimhouding.

Geheimhouding
Op grond van artikel 87 van de gemeentewet en om redenen genoemd in artikel 5.1 lid 2 onder b Wet open overheid (Woo) hebben wij tijdelijke geheimhouding opgelegd op de geel gemarkeerde tekstdelen en de tabel ‘opbouw bijdragen partijen’ onderaan pagina 6 in de bijlage ‘Beantwoording wensen en bedenkingen Financieringsconstructie ISU’. Openbaarmaking kan het gemeentelijke financiële belang schaden en kan leiden tot onevenredige benadeling van de gemeente en Stichting ISU en/of onevenredige bevoordeling van derden die bij de aanbesteding betrokken zijn. De tijdelijke geheimhouding loopt tot aan oplevering van de permanente huisvestingslocatie ISUtrecht.

Overzicht van de wensen en bedenkingen en antwoorden

	Wensen en Bedenkingen	Antwoord
1.	GroenLinks: Wat betekent de extra investering van de internationale school voor het totale budget?	In verband met de forse bouwkostenstijgingen in de markt is het voor alle onderwijshuisvestingsprojecten nodig om extra middelen aan de projecten toe te voegen, om ze te kunnen realiseren. Dit is meegenomen in de extra indexering waar het college een voorstel voor heeft gedaan in de Voorjaarsnota. De extra middelen die nu toegevoegd worden aan het project ISUtrecht hebben geen effect op andere onderwijshuisvestingsprojecten, daar deze uitgaven gedekt worden binnen de Onderwijshuisvestings-begroting uit 'planningsoptimisme'. Zie voor een nadere toelichting bij punt 12.
2.	GroenLinks: Wij zouden graag een overzicht hebben van hoeveel en wanneer de gemeente extra geld heeft toegelegd op de Internationale school.	Zoals ook vermeld in de Raadsbrief is in het initiële projectbudget van nieuwbouwproject ISUtrecht naast de reguliere bouwkostenraming (gebaseerd op de normvergoeding) reeds rekening gehouden met de extra locatiegebonden uitgaven welke samenhangen met de keuze voor vestiging aan de Cambridgelaan USP. Zie hiervoor de specificatie die in deze notitie is opgenomen onder deze tabel (na punt 17). Daarnaast leiden bouwkostenstijgingen als gevolg van indexaties tot ophogingen in de gemeentelijk bijdrage voor de nieuwbouw, nu uitkomend op • Initiële bijdrage (zie PB2023) • Aanvulling van 18% indexatie conform andere onderwijshuisvestingsprojecten (zie VJN 2022) • Te besluiten aanvulling op basis van 'worst case' scenario totaal (zie VJN2023).
3.	GroenLinks: En wij willen weten welke afspraken er zijn gemaakt om duidelijk te maken dat er een maximum zit aan de bijdrage van de gemeente, bijvoorbeeld in aantal leerlingen, voorwaarden of bedrag.	Voor ISUtrecht geldt, zoals voor alle andere scholen, dat we gehouden zijn aan de Verordening Onderwijshuisvesting van de gemeente Utrecht. In de samenwerkingsovereenkomst is opgenomen dat de nieuwbouwlocatie wordt gebouwd voor (in beginsel) 1200 leerlingen. Wanneer het gebouw meer leerlingen weet te huisvesten (binnen de kaders Onderwijs) is dit aan de exploitant en spreken wij af dat deze extra inkomsten leiden tot versnelde afbouw van de lening door Stichting ISU. In de huidige samenwerkingsovereenkomst geldt dat de bijdrage van de gemeente is vastgesteld op een maximale bijdrage. Bij instemming van uw raad op de voorgestelde verhoogde bijdrage in de VJN 2023 zal de samenwerkingsovereenkomst worden aangepast naar een maximale gemeentelijke bijdrage.
4.	GroenLinks: Hoe voorkomen we in de toekomst dat er bij deze school of bij de bouw van andere scholen de gemeente opnieuw moet bij passen?	De risico's die bij dit project gelden, zijn niet wezenlijk anders dan alle andere projecten bij VGU waar wij bouwheer van zijn, waaronder de eerder

	Hoe voorkomen we dat het voor de gemeente praktisch onmogelijk is om een dergelijk proces te stoppen door mogelijke boetes, druk vanuit het onderwijs e.d.	aan u gemelde forse bouwkostenstijgingen in de markt, risico op vertraging bij een voorlopige voorziening van het bestemmingsplan, netcongestie etc. Als bouwheer is de gemeente verantwoordelijk het gebouw te realiseren binnen het beschikbaar gesteld budget (met de daarin opgenomen post onvoorzien). Voor de financiële beheersing van onze projecten werken wij volgens de PMC (projectmatig creëren methode), voeren wij risicoanalyses uit en nemen wij beheersingsmaatregelen en nemen wij fasebesluiten. Juristen en financials zijn ook betrokken op momenten van contracteren. Planningen zijn complex en bevatten scenario's. In dit project is een mogelijke uitloop mogelijk in gebruik van de tijdelijke huisvestingslocatie met 1 jaar. Echter dit is niet wenselijk gelet op de gezondheidsvereisten en extra bijkomende, niet begrote huurkosten. Door met PMC te werken sturen wij op de beheersing van de kosten en risico's. Dit betekent niet dat we overschrijdingen (zoals onvoorziene posten of claims die kunnen ontstaan tijdens of na de bouw) ten alle tijde kunnen voorkomen. Onze ambitie is om betaalbaar aan de wettelijke verplichtingen in Onderwijshuisvesting te kunnen voldoen.
5.	GroenLinks: Wij vinden dat een school die we juist in Utrecht een plek hebben gegeven vanwege het vestigingsklimaat van internationale bedrijven en de hele provincie bediend, ook best wel een bijdrage mag vragen aan bedrijven en/of andere gemeenten in de provincie. En het mag verder gaan dan vragen, we willen dat hier bindende afspraken over gemaakt worden. Eerder heeft de provincie bij de totstandkoming ook meebetaald, dus waarom nu niet?	Wij onderschrijven dat de vestiging van ISUtrecht het vestigingsklimaat ten goede komt en dat oa. (internationale) bedrijven en de provincie daar ook baat bij hebben. Wij zijn het dan ook eens met de stelling dat we deze partijen mogen vragen om een bijdrage. De provincie heeft in 2011 een bijdrage van 500K gedaan voor de opstartkosten van ISUtrecht. Eerdere gesprekken met de provincie voor een bijdrage aan de nieuwbouw heeft nog niet geleid tot resultaat. Naar aanleiding van uw vragen zullen we hierover opnieuw in contact met de provincie treden. Met Stichting ISUtrecht verkennen wij de mogelijkheid om bijdragen van derden binnen te halen. Deze mogelijke bijdragen zullen dan ten goede komen aan het versneld aflossen van de lening ter reductie van het renterisico voor de gemeente. Wij nemen dit mee in de nadere uitwerking van de samenwerkingsafspraken met Stichting ISUtrecht. (zie in deze brief punt a onder paragraaf Vervolg).
6.	GroenLinks: Voor GroenLinks is belangrijk dat onderwijs een ontmoetingsplek waar ouders en leerlingen van verschillende achtergronden	Dat delen wij. ISUtrecht heeft als school een belangrijke maatschappelijke functie en speelt een grote rol in de internationale community.

	elkaar ontmoeten en samen leren en werken. Wat ons betreft is de samenwerking en uitwisseling met andere scholen binnen NUOVO en daarbuiten en organisaties in de stad essentieel. Wij verwachten hierin een actieve rol/agenda van de Internationale School, ook op het Utrecht Science Park.	Naast een actieve partner zijn op Utrecht Science Park, participeert ISUtrecht – zoals gemeld in de raadsbrief – in het Utrechtse scholennetwerk en netwerken in de stad (waaronder die van de samenwerkingsverbanden) en stelt zij haar expertise beschikbaar aan andere Utrechtse scholen. De scholen in de stad zijn welkom voor kennisdeling over taalonderwijs (meertaligheid) aan nieuwkomers, over inclusief onderwijs en taal- en cultuur sensitief onderwijs.
7.	D66: de risico's van deze constructie zijn wat ons betreft realistisch uiteengezet en wat ons betreft niet te groot t.o.v. de vooroordelen. Tegelijkertijd vinden wij renterisico wel een punt van aandacht. In de stukken wordt gesproken over risico's die de gemeente heeft bij een stijgende markrente. De stijgingen die hierin worden genoemd zijn echter maar beperkt. Wat als de marktrente naar 6 of 7% stijgt? Heeft de gemeente overwogen om hierin ook een andere constructie te organiseren waarbij er bij stijgende rentes meer mogelijkheden zijn om deze realistische kosten ook, als de draagkracht er is, af te wenden op de ISU? En kan zij ons meenemen in deze afweging?	Het is moeilijk in te schatten wat de financiële impact is bij een marktrente van 6% of 7%. Niet alleen het niveau van de marktrente, maar ook de omvang van onze huidige leningportefeuille (circa 900 mln), met de verschillende looptijden van deze leningen, hebben invloed op het niveau van de omslagrente binnen de gemeente Utrecht. Zoals jullie terecht concludeerden, heeft de marktrente ontwikkeling een vertragend effect op de omslagrente. Wel kan worden aangegeven dat een stijging van de omslagrente naar 3,0% (één procentpunt stijging ten opzichte van de renteafspraak met ISU) een financiële impact heeft van 3 miljoen euro. Hierbij is uitgegaan van die stijging over de gehele looptijd (20 jaar) van de financiering. Als de omslagrente stijgt tijdens de looptijd van de financiering, is de financiële impact beperkter. Ter dekking van het op dit moment als realistisch ingeschatte risicoprofiel vormt Onderwijshuisvesting een voorziening van 1,5 mln voor het debiteuren- en renterisico. Daarbij bedraagt de omslagrente binnen de gemeente Utrecht momenteel 1,5% en is de nu voorgestelde rentevergoeding vanuit Stichting ISU hoger (2,0%). Ook vormt Stichting ISU een bestemmingsreserve die ingezet kan worden voor versnelde aflossing. In de gesprekken met Stichting ISU is de maximale grens opgezocht in de hoogte van de rentevergoeding in relatie tot de bijdrage van ISU aan de permanente huisvesting (het zijn als het ware 'communicerende vaten'). Stichting ISU heeft 1,5% rentevergoeding voorgesteld. De borgstelling was een alternatieve constructie, echter deze is niet houdbaar. De gemeente kan – indien Stichting ISU haar verplichtingen ten aanzien van het terugbetalen van de lening niet nakomt – de volledige eigendom van het schoolgebouw naar zich toetrekken.
8.	D66: We zien dan graag dat de gemeente actief het gesprek aan gaat en blijft gaan met zowel; a) de international school, b) grote werkgevers met	Zie antwoord op punt 5.

	veel internationale werknemers in de regio (bijv. via de EBU) én c) de provincie Utrecht over de bekostiging van de international school. Wij zien graag dat met het aangaan van deze nieuwe financieringsconstructie deze gesprekken, met als doel om te komen tot bredere financiering en/of risico spreiding, ook minder 'vrijblijvend' zijn, maar wel onderdeel worden van de afspraken. Wij horen graag of het college bereid is dit op te nemen in de samenwerkingsafspraken, en welke opvolging zij hieraan kan en wil geven.	
9.	VVD: In hoeverre wordt deze school door het Utrechtse internationale bedrijfsleven gezien als van toegevoegde waarde voor het vestigingsklimaat van onze regio? We roepen het college op werk te maken deze school beter te laten aansluiten in het internationale acquisitiebeleid dat van de ontwikkelingsmaatschappij en Economic Board wordt gedaan.	Via de Economic Board Utrecht en Regionale Ontwikkelingsmaatschappij (ROM), die in nauw contact staan met het internationale bedrijfsleven en de kennisinstellingen, weten we dat dat een internationale school van toegevoegde waarde is voor het vestigingsklimaat in onze regio. Een aanzienlijk deel van het leerlingenbestand op de internationale school komt, naar onze inschatting, van werknemers van enkele specifieke werkgevers. Naast een aantal internationale bedrijven zijn dit vooral de kennisinstellingen. Zie ook antwoord op vraag 5.
10.	VVD: De VVD fractie valt de relatief lage bijdrage die per leerling gevraagd wordt door de internationale school op. Uit het werkbezoek kwam naar voren dat de meeste bedrijven hun expats niet financieel tegemoet komen in vergoeding van de kosten voor schoolgaande kinderen. Het is bekend dat expats die niet het salaris hebben voor de internationale school hun kinderen naar het regulier onderwijs sturen. De VVD fractie verzoekt om aandacht van deze relatief lage bijdrage door de wethouder tijdens bespreking met DB en AB internationale school. We vinden namelijk belangrijk dat bedrijfsleven hun werknemers (expats) stimuleert, wat ook financieel is, kinderen naar deze internationale school te sturen.	Wij vinden het ook belangrijk dat onderwijs betaalbaar is en de school fees betaalbaar/bereikbaar zijn voor een bredere doelgroep. Ondanks dat de hoogte van de school fees een verantwoordelijkheid is van de school, is dit een onderwerp dat we meenemen in gesprek met de schoolbesturen van de ISUtrecht, daarbij betrekken wij ook het vraagstuk rondom (financieel) stimuleren van expats vanuit de werkgevers.
11.	VVD: De VVD fractie is van mening dat het college bij eerder aflossen van de lening in plaats van **indien wenselijk** te vervangen indien **noodzakelijk** door een van beide partijen. De gemeente verstrekt de voorhandse lening én is daarmee de partij in lead.	Wij nemen uw suggestie mee in de nadere uitwerking van de samenwerkingsovereenkomst, waarbij wij expliciteren op welke wijze en onder welke condities versnelde aflossing plaatsvindt, mede ter reductie van het renterisico (zie in deze brief punt c onder paragraaf Vervolg).
12.	VVD: De VVD fractie heeft moeite met de aanname dat overige kosten in de periode 2023-2025 gedekt kunnen worden uit mogelijke vertragingen, uitstel vanuit planningsoptimisme. Het lijkt ons evident dat de planning opgesteld wordt met een zeker risicomarge maar zodanig dat de nieuwbouw er staat op de geplande datum. Misschien kan de wethouder deze	Dit 'planningsoptimisme' - ofwel minder uitgaven dan gepland als gevolg van vertraging in de uitvoering van projecten - is afgelopen jaren zichtbaar gebleken over de gehele projectenportefeuille Onderwijshuisvesting. Oorzaken voor de vertragingen in projecten zijn: verhoging van complexiteit van bouwen in een verdichtende stad, toename van stedenbouwkundige vereisten, externe factoren

	planningsoptimisme toelichten bij de bespreking van de Voorjaarsnota.	zoals netcongestie, vertraging in nieuwbouw van woningen (en daarmee ook bouw van nieuwe scholen). Daarbij ligt voor een groot deel van de projecten het bouwheerschap bij de schoolbesturen. Hier hebben wij als gemeente een afhankelijkheid in hoeverre de planning wordt gehaald. Om die reden is deze 'tijdelijke' besparing meegerekend in de Voorjaarsnota. De dekking is niet één op één gekoppeld aan project ISU maar portefeuille breed. Het heeft dan ook geen negatieve invloed op de planning van project ISU zoals deze er nu ligt. Dit planningsoptimisme versus vastgesteld budget in MPOHV 2016-2025 is ons inziens ook redelijkerwijs te verwachten voor 2024 en 2025. Wij hebben tevens in VJN2023 aangegeven dit planningsoptimisme niet realistisch te achten na 2025.
13.	PvdA: We willen bovenal meegeven dat deze financieringsvorm van het ISU geen precedentswerking moet hebben. Het verstrekken van een gemeentelijke lening aan een internationale school geniet niet onze eerste voorkeur.	Conform het kader geldverstrekkingen is de gemeente uiterst behoedzaam als het gaat om geldverstrekkingen. Van precedentwerking zal niet snel sprake zijn. Voor precedentwerking moet er sprake zijn van gelijke gevallen en gelijke omstandigheden. Het is niet voorstelbaar dat deze situatie zich nogmaals voor zou doen gelet op het unieke karakter van dit geval (o.a. een internationale school, bouwkostenstijgingen vanwege geopolitieke situatie, belang van de school voor het vestigingsklimaat). Deze situatie is niet één op één te verwachten bij andere maatschappelijke beleidsvelden.
14.	PvdA: Verder zijn we kritisch over de financiële risico's verbonden aan het verlenen van een lening net boven de omslagrente aan de ISU.	Wij zijn ons bewust van het mogelijk risico van een lening met een rentevergoeding net boven de omslagrente aan de ISU. Zie ook antwoord bij punt 7.
15.	PvdA: Hiernaast zien we een grote rol voor sterk geïnternationaliseerde bedrijven (Rabobank, Douwe Egberts, Ziggo) en andere decentrale overheden in de toekomstige financiering van deze school gezien haar regiofunctie.	Zie antwoord op punt 5.
16.	PvdA: Verder vinden we het belangrijk dat het nieuwe gebouw een bredere maatschappelijke functie dient dan alleen de ISU, gezien de grote deelneming van de gemeente aan dit project.	ISUtrecht biedt als school een belangrijke maatschappelijke functie en internationale community. Families die uit het buitenland komen, worden vanaf de aanmeldingsfase op school verwelkomd en meegenomen in hun eerste stappen in Nederland. Uiteraard doen we dat niet alleen, ook partijen als het Utrecht Welcome Centre spelen hierin een belangrijke rol. Die eerste stappen kunnen worden gezien in het leren kennen van andere families om je minder alleen te voelen, tot het uitleggen van de Nederlandse systematiek rondom het vinden van een huisarts tot het helpen bij het aanmelden bij een sportclub of het aanschaffen van een OV chipcard.

		De school werkt samen met organisaties op het Utrecht Science Park en andere scholen in de stad, en stelt het gebouw open voor deze partners zowel tijdens als buiten schooluren. Dit uit zich in een onderwijskundige samenwerking met bv de faculteit biologie op USP en hun welbekende 'biologenbosje', maar ook wordt de expertise die ISU heeft op het gebied van meertaligheid, inclusiviteit of interculturele vaardigheden met andere scholen in de stad en regio gedeeld.
17.	PvdA: De kosten zijn nu 62-38 verdeeld tussen de gemeente en de ISU. Dit terwijl de gemeente 6 m2 en de school 4 m2 per leerling betaalt. Enerzijds wordt het gemeentelijk percentage verhoogd door de grondkosten, anderzijds zou het ISU percentage hoger uitvallen door de eigen bekostiging van de kinderopvang. Graag zien we hiervan een uitsplitsing met toelichting in de brief.	Er wordt gemeld dat het % bijdrage van Stichting ISU hoger wordt vanwege de kinderopvang. Dit klopt, doch dit effect wordt tenietgedaan door andere onderdelen die ten laste komen van de gemeente, te weten de grondkosten, parkeergarage en speelvelden. De bijdrage van Stichting ISU en de bijdrage van de gemeente zijn in de financieringsconstructie net als in de oorspronkelijke beschikking gehandhaafd op 38% (ISU) en 62% (gemeente). De specificatie is zichtbaar in onderstaande tabel:

Vervolg
Wij danken u voor uw uitgebreide reacties. Naar aanleiding van uw geformuleerde wensen en bedenkingen, voeren we enkele aanpassingen door.

In de nadere uitwerking van de definitieve overeenkomsten tussen Gemeente en Stichting ISU, nemen wij de volgende concrete afspraken op:

a. dat Stichting ISU de voordelen op de exploitatie als gevolg van bijdragen van derden of leerlingengroei ten goede zal laten komen aan het versneld aflossen van de lening.
b. dat ISUtrecht de nieuwbouwlocatie voor maatschappelijke doeleinden openstelt voor de partners, zowel tijdens (indien mogelijk) als buiten schooltijd.
c. op welke wijze en onder welke condities opbouw en uitputting van de door Stichting ISU te vormen bestemmingsreserve dient plaats te vinden.

Naar aanleiding van uw vragen treden we opnieuw in contact met de Provincie tot het verkrijgen van een subsidie ter economische versterking.

De bereikte onderhandelresultaten over de voorliggende financieringsconstructie hebben de instemming van het dagelijks bestuur van ISUtrecht. De besluitvorming over de financieringsconstructie en de definitieve samenwerkingsovereenkomst zal na besluitvorming door ons college, ter besluitvorming worden voorgelegd aan de raden van toezicht van Stichting ISU.

Wij vertrouwen erop u hiermee voor dit moment voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris, de burgemeester,